TIETEENTEKIJÖIDEN LIITTO
FORSKARFÖRBUNDET
The Finnish Union of University Researchers and Teachers

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Aika: keskiviikko 16.10.2019 klo 11.30

Asia: VNS 2/2019 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023 ja HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Lausuntoa pyydetään talousarviosta yleisesti (PL 29) sekä erityisesti aiheista: Tieteellisen tutkimuksen rahoituksen nykytila. Arvio monikanavaisen rahoitusjärjestelmän toimivuudesta käytännön tutkimustyön tekemisen kannalta. Mahdollisuudet edistää yhteiskunnallisen päätöksenteon perustumista tutkittuun tietoon.

Tieteentekijöiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta ja hallituksen esityksestä valtion talousarvioiksi. Tutkijan työura Suomessa koostuu epävarmasta rahoituksesta ja pätkätöistä. Rahoituksen ja työuran epävarmuus kohdistuu erityisesti nuorempiin tutkijoihin sekä apurahatutkijoihin. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 todetaan, että ”menestyvä ja hyvinvoiva Suomi rakennetaan sivistyksen, osaamisen, tieteen ja teknologian varaan. Olemme parhaiden joukossa osaamiseen perustuvassa uudistumisessa.” Tämä tavoite ei toteudu, jos tutkijoiden ja tutkimusrahoituksen tilannetta ei paranneta. **Tutkimusrahoitus on liian pirstaleista ja lyhytkestoista.**

Kansainvälisissä vertailuissa parhaiten pärjäävissä yliopistoissa perusinfrastruktuuri ja perusrahoitus ovat Suomea paremmalla tasolla. Suomalaisen yliopisto- ja tutkimusrahoituksen erityispiirteet, eli jatkuva kilpailu ja tulosohjauksen mittareiden perässä juokseminen, aiheuttavat tilanteen, jossa resursseja valuu tutkimustyöstä rahan hakemiseen ja indikaattoreiden palkitseman tuotoksen maksimoimiseen. On myös hämmästyttävää, että Suomen Akatemian ja isojen säätiöiden hakuajat ovat syksyllä samaan aikaan, kun uudet opiskelijaryhmät aloittavat yliopistoissa. Tieteentekijöiden työmäärä on syksyisin kohtuuton. **On aika arvioida paljonko hankehumppa vie resursseja tutkimukselta ja opetukselta.**

Opetus- ja kulttuuriministeriön yliopistojen rahoitusmallin tarkoitus on jakaa valtion talousarviossa määritelty yliopistojen perusrahoitus yliopistojen kesken. Useissa arvioinneissa ja tutkimuksissa on todettu, että juuri rahoitusmalli vaikuttaa voimakkaimmin yliopistojen sisäiseen resurssienjakoon ja johtamiseen (OKM 2016, 2018b; Seuri & Vartiainen 2018; Wahlfors & Pölönen 2018). Sisäisessä rahanjaossa mallia sovelletaan useissa yliopistoissa lähes sellaisenaan. Tämä tarkoittaa sitä, että mallin kannustinrakenne tosiasiallisesti ulotetaan yliopistojen alayksikkö- sekä opetus- ja tutkimushenkilökunnan tasolle asti. Samasta syystä **tutkijoilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia edistää yhteiskunnallisen päätöksenteon perustumista tutkittuun tietoon.** Julkaisutoiminnassa arvostetaan kansainvälisiä julkaisuja ja ns. yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen eli yvv-toimintaan on rahanjakomalleissa vähän kannusteita. OKM:n rahoitusmallin aikaansaamia vaikutuksia on toistaiseksi arvioitu tai tutkittu vähän. **OKM:n rahanjakomallin vaikutusarviointi tutkimustyölle olisi syytä käynnistää.**

Säätiörahoituksen merkitys tutkimukselle on lisääntynyt muiden rahoitusleikkauksien takia. Monilla aloilla perustutkimusta tehdään säätiörahoituksella, ja on valitettavaa, että säätiörahoitusta ei huomioida yliopistojen rahanjakomallissa, eikä säätiörahoitusta tilastoida yliopistoissa. Kuitenkin mm. lääketieteessä ja humanistisissa tieteissä iso osa artikkeleista ja väitöskirjoista jäisi syntymättä ilman säätiörahoitusta. **Säätiörahoituksen merkitykseen yliopistojen toiminnalle ja tutkimustyölle tulisi päästä nykyistä paremmin kiinni.**

Korkeakoulutuspolitiikan tämän hetkiset päätavoitteet ovat seuraavat: kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittavien osuutta ja parantaa jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Korkeakoulutuksen ns. massoittuminen yhä uusille opiskelijaryhmille ja uudentyyppisen tarjonnan kehittäminen vaativat osaavaa henkilöstöä korkeakouluissa, mutta myös uusia resursseja. **Samat tieteentekijät opettavat ja tutkivat, ilman riittäviä resursseja työn laatu kärsii.**

Lisätietoja: Johanna Moisio, HT, toiminnanjohtaja, johanna.moisio(at)tieteentekijoidenliitto.fi , p 0400874135.